

~~_____~~

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:

- Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/95/12.13.4/288	31 januari 1995

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 07/95)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

b.a.
~~_____~~
P.C. Kooij
Commandeur

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18 66 34

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

~~_____~~

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/95/12.13.4/288 d.d. 31 januari 1995

AAN:

**Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten
(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)**

**Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]**

**Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ**

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED] d.t.v. HPMV

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HMA
CIC
Archief

**Bijlagen
één (1)**

**Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage**

**Doorkiesnummer
070 - 3 18 66 34**

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST/CO

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

07/95

(Afgesloten 311400 JAN 1995)

Bosnië-Herzegovina

Volgens recente indicaties nemen de spanningen tussen Bosnische Kroaten en Moslims weer toe. Op een aantal plaatsen zijn de afgelopen week schermutselingen tussen beide partijen gemeld, waarbij tenminste één Bosnische militair om het leven zou zijn gekomen. Elders zouden speciale eenheden van de Bosnische strijdkrachten Kroatische dorpen hebben geplunderd. De gemelde groeiende frictie staat haaks op het onlangs nog door de politieke leiders uitgesproken voornemen om de samenwerking tussen beide bevolkingsgroepen in het kader van de Bosnische Federatie te intensiveren. De incidenten onderstrepen het wantrouwen tussen beide bevolkingsgroepen, dat vooral zijn wortels vindt in het feit dat de Kroaten er in de praktijk nog steeds naar streven de invloed van de Moslims in de "Kroatische" delen van Bosnië-Herzegovina verder te reduceren.

Naar verluidt beoogt de VN het vliegveld van Tuzla rond 1 februari te heropenen voor de aanvoer van hulpgoederen. Zoals eerder gemeld was op een dergelijke stap aangedrongen door de Bosnische autoriteiten, toen zij zich verzetten tegen de aanwezigheid van een Bosnisch-Servische liaison-officier bij het regionale VN-hoofdkwartier op de basis. Inmiddels is deze officier de toegang tot de basis ontzegd. Onduidelijk is waarom de VN desondanks toch op het Bosnische verzoek wil ingaan. De aanvoer van hulpgoederen over de weg levert, in tegenstelling tot een jaar geleden, nauwelijks problemen op. De Serviërs hebben zich in de eerste helft van 1994 verzet tegen openstelling van Tuzla voor hulpgoederen uit vrees dat dergelijke vluchten ook zouden worden aangewend voor wapensmokkel naar de Bosnische Moslims. Vermoedelijk zullen zij, zeker in het licht van de recente ontwikkelingen, proberen met artilleriebeschietingen het opnieuw in gebruik nemen van de luchthaven te verhinderen.

Kroatië

De zogenaamde "Z4-Groep" (de vertegenwoordigers van de VS, Rusland, de VN en de EU in Kroatië) heeft formeel een plan gepresenteerd voor een politieke oplossing voor het probleem van de Krajina (de "Servische Republiek" in Kroatië). Uitgangspunt van dit plan is dat de "Servische" gebieden in

Kroatië deel van die republiek uitmaken. Wèl zouden de districten die volgens de volkstelling van 1991 een Servische meerderheid hadden (te weten Knin in UNPA-zuid en Glina in UNPA-noord) een verregaande autonomie krijgen op het gebied van onderwijs, financiën, cultuur en openbare orde. De overige delen van de UNPAs zullen onder Kroatisch gezag komen, maar volledig worden gedemilitariseerd. De Kroatische regering zou verantwoordelijk zijn voor Buitenlandse Zaken, Defensie en grensbewaking in de gehele republiek. Zij zou echter maatregelen treffen om zeker te stellen dat de bestaande wetten die de rechten van (etnische) minderheden garanderen, ook daadwerkelijk worden nageleefd. Bovendien zouden de "Servische" gebieden een speciale vertegenwoordiging krijgen in de Kroatische regering. De stad Vukovar aan de grens tussen Servië en Kroatië, die in 1991 door het toenmalige Joegoslavische Volksleger en autonome Servische strijdgroepen is veroverd, zou voor een periode van vijf jaar onder VN-bestuur komen, alvorens te worden overgedragen aan het Kroatische gezag.

Het genoemde voorstel bevat voor Kroatië interessante elementen. Zo zou door de genoemde maatregelen het gezag over een groot deel van de huidige Krajina worden hersteld. Van internationale erkenning van de onafhankelijkheid van de "Servische" gebieden zou geen sprake (meer) zijn. Bovendien zou een groot aantal uit de UNPAs verdreven Kroaten kunnen terugkeren naar hun oorspronkelijke woonplaatsen. Verder zou Kroatië het feitelijk gebruik van het landbouwgebied en de delfstoffen van UNPA-oost terugkrijgen. Anderzijds zou in de autonome gebieden nog slechts sprake zijn van nominaal Kroatisch gezag; in het verleden had de Kroatische regering reeds een zekere autonomie voor Glina en Knin aangeboden, maar deze voorstellen gingen veel minder ver dan de suggesties van de Z4. De vraag is of het voorstel van de Z4 op dit punt niet te ver gaat voor met name de meer nationalistische vleugel van de regeringspartij HDZ.

Voor de Serviërs, die voortdurend hebben onderstreept geen genoegen te willen nemen met minder dan volledige onafhankelijkheid, lijkt het genoemde voorstel nauwelijks aanvaardbaar. Bovendien heeft de leiding van de Krajina onlangs aangegeven over geen enkel vredesvoorstel te willen onderhandelen, tenzij de Kroatische regering haar voornemen herroept om de aanwezigheid van UNPROFOR in Kroatië te beëindigen. In Servische ogen vormt de UNPROFOR-presentie een belangrijke garantie voor behoud van de status quo rond de Krajina. Een belangrijk twistpunt zal de status van UNPA-oost in het algemeen en die van Vukovar in het bijzonder zijn. Zoals bekend heeft UNPA-oost nauwe, met name economische, betrekkingen met het aangrenzende Servië. Vukovar is de enige stad die ooit door het voormalige Joegoslavische Volksleger is veroverd en bezit derhalve voor de Serviërs grote symbolische waarde. Voor de Kroaten is Vukovar echter juist het symbool van de "Joegoslavische" agressie en de etnische zuiveringen in Kroatië. Derhalve zullen beide partijen niet genegen zijn tot compromissen inzake de toekomstige status van deze stad.

Op 26 januari is, zoals aangekondigd, de oliepijpleiding die centraal-Europa verbindt met de Adriatische Zee, en die grondgebied van zowel Kroatië als de Krajina doorkruist, heropend. Hiertoe was reeds

besloten in het kader van het akkoord over de verbetering van de economische betrekkingen tussen Serviërs en Kroaten van eind vorig jaar, maar de heropening van de pijpleiding werd in de praktijk onder meer vertraagd doordat in het gebied rond de leiding een groot aantal mijnen was gelegd. Hoewel noch Kroatië, noch de Krajina grote hoeveelheden olie via deze pijpleiding zullen aanvoeren, hebben beide partijen economisch voordeel van de heropening.

Naar verluidt heeft onlangs een aantal Servische en Kroatische toppolitici een serie bilaterale ontmoetingen gehad. Er zijn aanwijzingen dat tijdens deze besprekingen overeenstemming is bereikt over een verdeling van invloedssferen in zowel Kroatië als Bosnië-Herzegovina. Zo zouden de "Servische" delen van Kroatië weer onder Kroatisch gezag komen, met uitzondering van (een deel van) UNPA-oost. Een aantal Kroatisch-Servische districten zou een bepaalde autonomie worden toegekend binnen het Kroatische staatsverband. Bosnië-Herzegovina zou worden opgedeeld in overeenstemming met het plan van de internationale Contactgroep; Serviërs en Kroaten zouden het echter eens zijn geworden over een aantal door de Serviërs gewenste "kosmetische" aanpassingen, zoals het toewijzen van de Bosnische enclaves aan de oostgrens aan de Serviërs.

Zoals bekend waren er in het verleden vele aanwijzingen dat de Servische en Kroatische politieke leiding onderhandelden over een vredesregeling die zowel (delen van) Kroatië als Bosnië-Herzegovina zou omvatten. Met name in laatstgenoemde republiek lijken de belangen van Serviërs en Kroaten in hoge mate verenigbaar; beide streven naar een zo groot mogelijke autonomie van de momenteel door hen gedomineerde gebieden. Afspraken als de bovengenoemde zouden uiteraard ten koste gaan van het samenwerkingsverband tussen (Bosnische) Kroaten en Moslims. De besprekingen zullen leiden tot onrust onder de Kroatische Serviërs; zoals bekend hadden dezen reeds in het verleden de vrees geuit dat het Servische bewind bereid is hun belangen op te offeren aan het streven naar opheffing van de sancties tegen "Joegoslavië".

In dit verband is ook vermeldenswaard dat de Kroatische minister van Buitenlandse Zaken Granic heeft verklaard indicaties te hebben gekregen dat "Joegoslavië" bereid is binnen niet al te lange tijd Kroatië onvoorwaardelijk te erkennen en daarmee feitelijk afstand te nemen van aanspraken op Kroatisch grondgebied (door de Serviërs in de Krajina). Zoals bekend dringt Kroatië reeds lange tijd op zo'n erkenning aan, maar heeft de Servische president Milosevic die erkenning tot op heden afgewezen. In beginsel is denkbaar dat Granic met zijn uitlating vooral het wantrouwen in de Krajina jegens Milosevic aan wil wakkeren. Onlangs waren er evenwel indicaties dat hij op korte termijn een bezoek zal brengen aan Belgrado, hetgeen aangeeft dat binnenkort daadwerkelijk nader overleg tussen Kroatië en Servië zou kunnen plaatsvinden. Dit versterkt de speculaties dat opnieuw wordt onderhandeld over een bilateraal Servisch-Kroatisch akkoord.

Servië/Montenegro

De echtgenote van Milosevic heeft scherpe kritiek geuit op onafhankelijke of aan oppositiepartijen gelieerde media. Zij stelde dat dergelijke media het land verraden in opdracht van westerse landen, die de bedoeling hebben de Balkan te koloniseren. Onlangs hebben de Servische autoriteiten het relatief onafhankelijke weekblad "Borba" onder staatscontrole gebracht, nadat het kritiek had geuit op de echtgenote van Milosevic. "Borba" wordt nu uitgegeven door functionarissen van de regerende socialistische partij, al doen voormalige medewerkers van het blad pogingen een onafhankelijk "Nieuw Borba" te blijven uitgeven.

Er zijn sterke indicaties dat de politieke opstelling van Milosevic deels beïnvloed wordt door zijn vrouw. Deze speelt een belangrijke rol in de Communistische Partij SK-PJ, die onder meer streeft naar heroprichting van (een deel van) het oude Joegoslavië op socialistische basis. De Servische media staan over het algemeen onder sterke controle van het regime. De uitlatingen van mevrouw Milosevic en de ontwikkelingen rond "Borba" wijzen erop dat het Servische bewind de speelruimte van de onafhankelijke media nog verder wil inperken.

De "Joegoslavische" minister van Defensie Bulatovic (niet te verwarren met de gelijknamige president van Montenegro) heeft in een recente rede voor het Federale parlement nogmaals gesteld dat het (inmiddels door het parlement aanvaarde) defensie-budget voor 1995 absoluut onvoldoende is om in de behoeften van de strijdkrachten (VJ) te voorzien. Bulatovic stelde dat in plaats van de begrote 1,6 miljard dinar (volgens de officiële wisselkoers 1,6 miljard DM) in feite 2,4 miljard dinar benodigd is voor een verantwoorde instandhouding van de VJ. Van die 1,6 miljard wordt bovendien bijna 20% uitgetrokken voor pensioenen voor oud-militairen, hetgeen geen bijdrage levert aan de gevechtskracht van de VJ.

Hoewel verder bijna de helft van het budget wordt besteed aan salarissen, loopt de salarisontwikkeling van beroepsmilitairen volgens Bulatovic achter bij die van andere overheidsambtenaren. Om die reden zouden in 1994 bijna 3000 beroepskrachten ontslag hebben genomen uit de VJ. Ook de huisvesting van militairen, vooral van degenen die zijn teruggetrokken uit Bosnië-Herzegovina en Kroatië, alsmede de herstructurering van de VJ en de ontwikkeling/productie van nieuw materieel zouden volgens Bulatovic te lijden hebben onder de bezuinigingen. Hij onderstreepte dat dit alles de inzetbaarheid van de VJ aanzienlijk aantast in een periode van grote spanningen in de regio.

Volgens recente persberichten hebben de "Joegoslavische" autoriteiten het voornemen in de baai van Valdanos in het zuidoosten van Montenegro een nieuwe marinebasis aan te leggen. In het verleden was van dit voornemen reeds melding gemaakt, maar tot op heden is er geen praktische uitvoering aan gegeven. Hoewel formeel de nieuwe haven zou moeten dienen ter vervanging van Split, dat na de onafhankelijkheid van Kroatië niet meer ter beschikking staat, zal in de praktijk ook de overweging een rol spelen dat de bestaande "Joegoslavische" marinebases zijn gelegen in de baai van Kotor, waarvan de uitgang wordt gedomineerd door het Kroatische schiereiland Prevlaka. Overigens moet, zeker in het

licht van bovenvermelde uitspraken van Bulatovic, worden betwijfeld of het voornemen tot bouw van Valdanos op korte termijn zal kunnen worden uitgevoerd. Daartoe zijn immers grote investeringen vereist, omdat de infrastructuur in de regio ontoereikend is en de baai zelf te ondiep voor gebruik door marineschepen. Bovendien ligt de baai van Valdanos vlak bij de Albanese grens; de nabijgelegen stad Ulcinj wordt naar verluidt voor 80% bevolkt door etnische Albanezen. Tenslotte bestaat er lokaal veel verzet tegen het gebruik van Valdanos voor militaire in plaats van toeristische doeleinden; opmerkelijk is dan ook dat in de Montenegrijnse pers geen melding is gemaakt van bovenvermelde plannen met betrekking tot Valdanos.

De politieke leiding van de moslim-meerderheid in het Montenegrijns-Servische district Sandzak heeft vorige week twee alternatieven genoemd voor oplossing van de etnische spanningen in het gebied. Geëist werd dat ofwel de moslims in de "Joegoslavische" Grondwet worden erkend als een volk, zodat zij gelijkberechtigd zouden zijn met de Serviërs en Montenegrijnen bij de bespreking van binnenlandse problemen. De andere mogelijkheid zou zijn dat de "Joegoslavische" regering met die van Bosnië-Herzegovina besprekingen aanknoopt over een samenhangende oplossing voor de problemen van de Serviërs in Bosnië-Herzegovina en de moslims in "Joegoslavië". Met deze uitspraak willen de moslims in Sandzak, die nauwe betrekkingen onderhouden met de Moslims in het aangrenzende Bosnië-Herzegovina, eens te meer onderstrepen dat de Bosnische Serviërs in feite rechten eisen die de "Joegoslavische" regering aan de eigen minderheden (naast de moslims in Sandzak met name ook de Albanezen in Kosovo) ontzegt. De genoemde alternatieven zijn voor "Joegoslavië" uiteraard onaanvaardbaar.

Volgens Servische persberichten zijn de afgelopen weken in Kosovo enkele honderden voormalige politiemensen van Albanese afkomst gearresteerd. Zij worden ervan beschuldigd een clandestien ministerie van Binnenlandse Zaken in Kosovo te hebben opgericht. Volgens één van hen hebben zij weliswaar een eigen, niet erkende vakbond opgericht, maar geen ministerie. Er zijn in het verleden wel voortdurend aanwijzingen geweest dat de Albanezen in Kosovo, eigen, ondergrondse gezagsorganen vormden. Tegen die achtergrond is denkbaar dat de "Joegoslavische" beschuldigingen deels op waarheid berusten. De melding kan er echter ook op wijzen dat de "Joegoslavische" autoriteiten voornemens zijn de onderdrukking van de Albanezen in Kosovo verder op te voeren. Zoals bekend hebben zij onlangs nog bekend gemaakt de immigratie van Serviërs naar Kosovo verder te willen stimuleren.

Macedonië

De Griekse minister van Buitenlandse Zaken Papoulias heeft vorige week geweigerd deel te nemen aan de herdenking van de bevrijding van het voormalige concentratiekamp Auschwitz. Als reden werd opgegeven dat de organisatoren van de herdenking het voornemen hadden ook de vlag van Macedonië te hissen tijdens de herdenking. Zoals bekend staat op deze vlag de zogenaamde "Ster van Vergina" afgebeeld, die Griekenland beschouwt als Grieks cultureel eigendom. De Griekse reactie op het gebruik

van die Ster door Macedonië wordt beargumenteerd met een verwijzing naar vrees voor Macedonische aanspraken op het gelijknamige gebied in noord-Griekenland. Zoals bekend heeft Griekenland vorig jaar een blokkade ingesteld aan de grens met Macedonië, omdat dat land weigert in te gaan op de Griekse eisen voor verandering van naam en vlag. De blokkade heeft de economische crisis in Macedonië nog verder verdiept. De opstelling van Papoulias geeft aan dat, in weerwil van internationale bemiddelingspogingen, de basis voor een compromis blijft ontbreken.

Conclusie/voorzicht

Er zijn nieuwe meldingen van gewapende conflicten tussen Bosnische Kroaten en Moslims. Deze kunnen het proces van toenadering in het kader van de Bosnische Federatie weer teniet doen.

De VS, Rusland, VN en EU hebben een compromis voorgesteld dat een politieke oplossing voor de problemen rond de Krajina mogelijk moet maken. Hoewel het voorstel voor Kroatië interessante elementen bevat, is het de vraag of het tegemoet komt aan de wensen van met name de meer radicaal-nationalistische Kroaten. Van Servische zijde is nog veel meer verzet te verwachten. Een belangrijk twistpunt tussen beide partijen zal in ieder geval de status van UNPA-oost in het algemeen, en van Vukovar in het bijzonder zijn.

Er zijn nieuwe aanwijzingen dat Servië en Kroatië bilateraal onderhandelen over een onderlinge afbakening van de invloedssferen in zowel Bosnië-Herzegovina als Kroatië. Indien deze onderhandelingen succesvol zijn, zouden de Bosnische Moslims en de Serviërs in Krajina hiervan vermoedelijk de voornaamste slachtoffers zijn.

De "Joegoslavische" minister van Defensie Bulatovic heeft nogmaals gesteld dat het defensie-budget voor 1995 absoluut onvoldoende is om in de behoeften van de strijdkrachten (VJ) te voorzien. Naar zijn mening is minimaal 50% méér geld nodig om de inzetbaarheid van de VJ op peil te houden.